

VIÐMERKINGAR

Framhald av síðu 18

tilverurætturin skal finnast í stóra almenna rúminum og í sakliga fría orðinum.

Tí vóni eg, at mitt íkast og sjálvur kritikkurin er væl-komin.

Sjálvandi kann eg hava yvirsæð ella yvirhoyrt okkurt. Tað kunnu vera serlig fyrilit, meiningar og grundgevingar til, at tónleikaúrvalið er sum tað er.

Um vit kaga í public service sáttmálan millum Menta-málaráðið og Kringvarp Føroya, so er tað okkurt sum bendir á, at Kringvarp Føroya er farið av kós.

tónleikatiltøk, sum menna tónlistamentanina, bæði tá talan er um føroyskan sang og dans og føroysk kvæði, klassiskan tónleik, kórtónleik, populertónleik o.a. Føroyskur tónleikur hevur eitt týðandi

pláss í útvarpsmiðlinum. Útvarpsmiðilin skal geva rúmd fyri tónleiki innan allar tónleikagreinir. Kringvarp Føroya skal orða ein greiðan tónleikapolitikk, sum hevur fyrilit fyri býtinum millum føroyskan og útlendskan tónleik, ymsu tónleikagreinirnar, nýggjan og eldri tónleik o.s.fr.

Sjónvarpsmiðilin tekur stig til at skipa fyri konsertum við føroyskum tónleikarum.”

”Kringvarp Føroya skal sum mentanarstovnur miðla tónleik og skapa áhuga fyri og eggja til, at framleiddur verður føroyskur tónleikur.

Kringvarp Føroya skal eggja til, taka stig til og/ella leggja til rættis føroysk tónleikatiltøk, sum menna tónlistamentanina, bæði tá

talán er um føroyskan sang og dans og føroysk kvæði, klassiskan tónleik, kórtónleik, populertónleik...

Føroyskur tónleikur hevur eitt týðandi pláss í útvarpsmiðlinum. Útvarpsmiðilin skal geva rúmd fyri tónleiki innan allar tónleikagreinir. Kringvarp Føroya skal orða ein greiðan tónleikapolitikk, sum hevur fyrilit fyri býtinum millum føroyskan og útlendskan tónleik, ymsu tónleikagreinirnar, nýggjan og eldri tónleik o.s.fr.

Sjónvarpsmiðilin tekur stig til at skipa fyri konsertum við føroyskum tónleikarum.o.a. Føroyskur tónleikur hevur eitt týðandi pláss í útvarpsmiðlinum. Útvarpsmiðilin skal geva rúmd fyri tónleiki innan allar tón-

leikagreinir. Kringvarp Føroya skal orða ein greiðan tónleikapolitikk, sum hevur fyrilit fyri býtinum millum føroyskan og útlendskan tónleik, ymsu tónleikagreinirnar, nýggjan og eldri tónleik o.s.fr.

Sjónvarpsmiðilin tekur stig til at skipa fyri konsertum við føroyskum tónleikarum.” o.a. Føroyskur tónleikur hevur eitt týðandi pláss í útvarpsmiðlinum. Útvarpsmiðilin skal geva rúmd fyri tónleiki innan allar tónleikagreinir. Kringvarp Føroya skal orða ein greiðan tónleikapolitikk, sum hevur fyrilit fyri býtinum millum føroyskan og útlendskan tónleik, ymsu tónleikagreinirnar, nýggjan og eldri tónleik o.s.fr.

Sjónvarpsmiðilin tekur

stig til at skipa fyri konsertum við føroyskum tónleikarum.”

Føroyskur tónleikur hevur eitt týðandi pláss í útvarpsmiðlinum. Útvarpsmiðilin skal geva rúmd fyri tónleiki innan allar tónleikagreinir. Kringvarp Føroya skal orða ein greiðan tónleikapolitikk, sum hevur fyrilit fyri býtinum millum føroyskan og útlendskan tónleik, ymsu tónleikagreinirnar, nýggjan og eldri tónleik o.s.fr.

Sjónvarpsmiðilin tekur stig til at skipa fyri konsertum við føroyskum tónleikarum.”

Vit kunnu venja okkum til næstan alt. Eisini at bakgrundin er fremmand og ikki gevur stórvegis meining. At okkara dagur gerst

óviðkomandi poppur. Men spurningurin er, um tónleikur bara er tónleikur? Ella um fólk høvdu hugsað og reagerað øðrvísi, um framhaldssøgurnar um Harry Potter og Hobbin vórðu lisnir upp á enskum?!

Kringvarpið eigur framhaldandi at vera okkara fremsti mentanardepil. Tað er dyrt og krevjandi at framleiða føroyskt sjónvarp, men tað er sera lagaligt og nærum kostnaðarlest y hjá Útvarpinum at spæla føroyskan tónleik.

Í skrivandi løtu havi eg við hálvum oyra lurtað eftir útvarpinum. Nú er døgurðatónleikur á skránni. Tú kanst hóskaði spyrja á hvørjum máli?!

Framhald av tíðargreinini Tjóðarlaðing á blaðsíðu 19

hugsjónarmenninir, Símun av Skarði og Rasmus Rasmussen, vóru so skjóttir á takinum, hevur havt ein kolossalan týdning fyri alla menning í Føroyum. Starv og strev teirra fyri føroyskum áhugamálum kann ikki undirmetast. Vældubbaðir í donsku háskúlarørsluni transformeraðu teir óræddir og undir vána korum hesa nýggju slóð inn í fatanina hjá føroyskum ungmennum. Ótaldr eru frásagnirnar frá fólki, sum í nakrar krákumánaðir undir teirra kønu hondum fingi kveiking og íblástur um egna meg og álit á landi og fólki. Tað kann ikki mátaast við tummastokki, verk teirra, kanska er tað orsökkin til, at vit í eini støðugt meira materialiseraðari verð ikki hava reist teimum minnisvarðar, sum tókk fyri eitt ómetandi dugnaverk. At broyta tjóðsangin hjá Símun, kollektivum ognina, ið øll kenna seg at eiga ein ognarlut í, soleiðis sum ein gamal innanríkisráðharri norðaneftir mælti til nú ein dagin, sigur kanska nakað væl um, hvussu yvirfladisk vit eru vorðin. Helst eru onnur og nýggj átøk neyðug í tjóðarlaðingini, tá ið kosmetikkur, mascara og tómar yvirskriftir í alt størri mun hertaka miðlarenslið. Tjóðsangurin er sum Merkið, botnurin í samleikanum hjá okkum øllum, so, vælsignaði, latið hesi súmbolini og klenodi´ini hava frið og náðir í einum støðugt broyttum samfelag og heimi. Tað ræður um at hava treystar vitar at stevna eftir, at rógva aftur á aftur, á tryggari grund, tá ið tað annars kámost fyri eygunum av uppgangi og onkisigandi strokum.

Aðrir ósyftandi sigrar eru viðurkenningin av føroyska málinum í kirkjum og skúlum, týðingarnar av Heilagu skriftunum, Bíbliuni, sum kanska meiri enn nakað annað átak slóðaði málinum rás inn í hvørt einasta hjarta í landinum,

sálmarnir, fosturlandssangirnir, avrikini hjá rithøvundum og skøldum okkara, skipanin av føroyskum miðnámsskúlum, av einum alt meira føroyskum læraraskúla, sum varpaði sínar teknar út í ytstu krókar landsins, fróðskaparsetri, útvarpi, sjónvarpi, staðfestingin av ognarrættinum av havleiðunum út á 200 fjórðingar og ikki minst støðugt vaksandi ávirkanin á politisku viðurskifti landsins hesi seinastu 60-70 árin.

Eitt tankaeksperiment kundi tað verið at spola hesa søguligu tjóðskaparkykmynd eftir hæli, at hespað upp tjóðskapin úr noðanum aftur. Tá stani høvdu vit sæð veruliga tærið í hesi rørslu. Rúgvismikla bulin, sum kom burturúr. Nú ætlanin er at skipa føroyskan máldag, á føðingardegi hansara, sum skipaði – struktureraði - okkum móðurmálið, kom eg at hugsa um týdningarmikla leiklutin, sum tann góði kennarin hevur fyri í fyrsta lagi sínar næmingar og av somu grund fyri alt samfelagði, tjóðina. Við dygga førninginum norðan frá Gjógv og frá kennaraskúlanum í Havn vegaði Hans Jákup Sigvardsen, sáli, okkum ræsir inn í hetta fantastiska universið, sum tað føroyska málið er, øll tey seinru árin í Glyvra skúla. Hann skrivaði sína egnu mállæru, ein lítlan reyðan bókling, ei dani í, tí á bróstinum í lítla skúlanum við Gjógv, haðani so mangir fróðarmenn er kálvføddir sum tjóðarlaðarar, hanga ikki danskir kongar og tróna í raði. Har hongur málmeistarinn, sum hevur allan heiður uppibornan. Venceslaus Ulricus Hammershaimb.

Alt er í støðugari broyting, og hann sum tvíheldur um, at status quo og íhald er leiðin fram, hann doyri í globala pulserandi lívinum,

sum nú herjar heimin. Trýstið á smáar mentanir er øgiligt og mál doyggja - eitt fyri og annað eftir. Fer málið – fólnar tungan - kemur hóttafall á mentanina, og eftir tað er alt foykt burtur. Uttan tjóðskaparliga samleikan avtoftast oyggjarnar, so dygt sum metropolarnir í hesum døgum krøkja í okkum menniskju. Og í føroyskum viðurskiftum eru tað vit, og bara vit, sum eiga ábyrgdina og lutin at dubba og gera neyðugu íløgurnar á nationala frontinum. Og sohvørt sum loftsnældur og alnet físa alskyns fremmant hugsannargóðs og krákugull niðuryvir okkum, ájavnt og áhaldandi, mega vit tryggja javnvágina úr egnum jørðildi. Ongin orsök er til at steingja fyri alheiminum, tvørturímóti, menning kann fáast burtur honum, um vit megna at seta nýggju rákini inn í ein føroyskan kontekst, sum er trúgvur ímóti tjóðskaparfatanini, sum higartil er tað undirstøðukervi, sum hevur borið størstan ávøkst í Føroyum.

Havi eina fatan um, eina kenslu av, at ein ov stór líkasæla, í hesum stóra spurningi, um grundarlag okkara, tjóðskapin, spakuliga – líðandi - hevur fingið takholt á okkum. Vit eru í meira lagi dragnað í tjóðarlaðingini, og tað tykist sum, at politiska skipanin svíkur onkursvegna. Kom at hugsa um yrkingina “Hjarta í sýrubað” hjá Sigrí M. Gaini:

Hjarta mítt
svimur í sýru
eg fái ikki
anda
Høvd mítt
er eitt
kuldaskáp
heili mín
liggur í dvala
Bein míni
fáa ikki steðgað
flýggjandi undan

pínu
Hjartanum
tørvar basu
til dømis
lívsbasu

Føroyska tjóðin hevur ásamt tørv á tjóðarlaðing. Vit undrast kanska á, at samfelagið er vorðið so nógv ríkari ídag, enn tað var fyri hálvthundrað árum síðani, tá ið høvini vóru fræls og vinnumøguleikarnir ótømandi, at vit eftir tað, sum fyri fleiri tóktist sum ein avmarking, ásetingin av 200 fjórðinga fiskimarkinum, hava megnað at smíða okkum eitt vælferðarsamfelag eftir norðurlenskum leisti. Avmarking og vøkstur hanga líkasam ikki saman í vanligari fatan, men niðurstøðan kann ikki vera onnur enn hon, at stóra íløgan í undirstøðukervi, samflættanin av landinum í vegi, brúm og tunlum, og stóra íløgan í skúlaskap og mentan, er mesta orsøkin til óvanliga framburðin hesi árin, hóast ringar kreppur eisini hava rakt okkum.

Samstundis sum vit tryggja spísikamarið, vinnuliga undirstøðukervið, umvegis lívfrøðiliga og búskaparliga burðardygga tøkum úr livandi tilfeinginum, mega vit fremja tjóðarlaðing við øktum granskningar-, mentanar- og kensluútboði. Fróðskaparsetrið skal mennast til eitt veruligt universitet, sum eisini er eitt seriøst tilboð til fremmandar studentar. Áhaldandi má íløga gerast í frálærutilfar á føroyskum máli. Bráðneyðugt er at gera eina munandi íløgu í føroyskt sjónvarp. Fremsti granskningarstovnurin, Havstovan, má fáa rætta amboðið at gera vísindaligar rannsóknir á hesum øgiligu viddunum, sum føroyskar havleiðir eru. Eru vit pírin við íløgnum, sum skulu framtíðartryggja samfelagið, so kann spádómurin hjá Róa Patursson, sagdur í øðrum

samanhangi, í ringasta føri ganga út:

Vit eru okkara egnu barbarar onkustaðni millum heims og heljar vakna friðardýrini úr ljótum dreymi krígsdýrini hvessa tenn arbeidsdýrini busta stilvarnar neyðardýrini yrkja og skriva skriðdýrini yvirлива.

Jens Pauli Heinesen skrivaði í sjevtiárunum sjónleikin “Hvønn stakkin skal eg fara í, pápi?” Støðið var tikið úr søgnini um Anniku í Dímun. Føroyska tjóðin hevur tað ikki verri enn aðrar, langt frá tí, men røkt og menning eru áhaldandi neyðug. Tjóðin er okkara alra, ongin ella vit øll eiga hana. Hon er í okkum, vit standa á henni og á flogi ferðast vit á veingjum hennara. Hvør ið politiski stakkurin skal vera, sum vit klæða hana í, tað verður ein temperamentspurningur samvarandi politisku hugsjónunum hjá hvørjum einstøkum. Og hóast bygdarmaðurin Jóhan Petersen og eg eru grundleggjandi og ósvitaliga ósamdir, formenn í hvør síni útriðu í oynni, um tað skal verða danski nationalstaturin ella ein føroyskur nationalstatur, ið skal vera politiski karmurin um føroysku tjóðina, so eiga vit líka nógv í henni báðir, og somuleiðis hava vit ájavna ábyrgd av at røkja og menna hana til frama fyri ókomin ættarlið á oyggjunum, hesar sum vóru okkum tillutaðar frá landnámi. Máttu dagarnir verið sum styrki tín, og Merkið veittra yvir tjóðini í allari framtíð. Súmbolið verður ongantið magnfylri enn tærið í tjóðini. Ábyrdin er tín og mín og bara okkara.

ES: Tíðargreinin er skrivað úr røðu, sum varð flutt fram í Heiðunum flaggdagin í ár.